

ТАҚРИЗИ

муқарризи расмӣ ба кори диссертационии Бобоев Чурабой Абдусаломович дар мавзӯи «Гулсангҳои қисми ҷанубии қаторкӯҳи Ҳисор», ки барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзоди илмҳои биологӣ аз рӯйи ихтисоси 03.02.01 - Ботаника пешниҳод шудааст.

Омӯзиши лихенологияи қаторкӯҳи Ҳисор аҳамияти амалӣ дошта, барои инкошофи хоҷагии халқ ниҳоят зарур мебошад. Вобаста ба ҳамзистии обсабзу занбурӯг, қобилияти ҳаётӣ ва имконияти мутобиқатияшон, гулсангҳо метавонанд дар шароитҳои аз ҳама номусоиди муҳити зисти организмҳои зинда маскун шаванд. Қисми зиёди моддаҳои ғизоии заруриро гулсангҳо аз ҳаво ва оби борон мегиранд. Барои ҳамин онҳо ҳар гуна моддаҳои гуногуни захрнокро эҳсос карда, метавонанд ба сифати нишондиҳанда (индикатор)-и тозагии ҳаво хизмат кунанд.

Аз сохтор ва фаъолияти ҳаётии гулсангҳо бармеояд, ки онҳоро вобаста ба тадқиқоти муосир барои ҳалли илман асосноки масъалаҳои ҳифзи табиат, мониторинги экологӣ, муайянкунии заминларзаҳои таърихӣ, харобшавии системаҳои табиӣ ва камшавии гурӯҳҳои гуногуни таксономӣ метавонанд истифода баранд.

Аз ин рӯ, рисолаи номзоди масъалаи мубрами рӯз буда, дар он аввалин шуда, таҳлили лихенофлораи минтақаи дар боло зикр шуда истодааст, ки то ҳол оид ба ин мавзӯъ тадқиқоти муфассал гузаронида нашудааст.

Натиҷаи корҳои диссертационӣ дар 12 кори илмӣ, аз ҷумла 5 мақолаи дар маҷаллаҳои илмӣ тақризшаванда нашр гардидаанд. Рисолаи номзодӣ бошад, аз 177 саҳифа иборат буда, муқаддима, 5 боб, хулоса, феҳристи адабиёти истифодашуда, 7 расм, 30 ҷадвал ва як замима иборат аст.

Маълумоти мухтасар оиди аҳамияту мубрамияти рисолаи номзодӣ, дараҷаи омӯзиши мавзӯъ, ҳадафу вазифаҳои тадқиқот, объект ва усулҳои омӯзиш, навгониҳои илмӣ тадқиқот ва аҳамияти илмию амалӣ дар муқаддима ва тавсифи умумии рисола оварда шудааст.

Дар таҳлили таснифотӣ унвонҷӯ 314 намуд, 20 зернамуди гулсангҳо оварда шудааст, ки ба 72 авлод, 26 оила, 8 тартиб мансуб буда, ки аз шумораи мазкур ду намуд аз авлоди *Lecanora* дар Тоҷикистон ва як намуд - *Thyrea confusa* Henssen дар қисми ҷанубии қаторкӯҳи Ҳисор бори аввал ба дар лихенофлораи Тоҷикистон ба қайд гирифта шудааст. Инчунин, таҳлили ҷуғрофию муқоисавӣ, гурӯҳҳои экологию ҷойгиршавии гулсангҳо ва шаклҳои онҳоро дар минтақа омӯхта шудааст.

Тавсифи геоморфологӣ, иқлим дар асоси климатограммаи ҳарорат ва боришоти маълумоти Агентии обуҳавосанҷӣ, намудҳои гуногуни хокҳо ва набототи минтақаи омӯзишӣ дар боби аввали рисола оварда шудааст.

Дар рисола типҳои набототи растаниҳои қисми ҷанубии қаторкӯҳи Ҳисор оварда шуда, онҳоро асосан ба арчазор, сиёҳчангал, сафедчангал, нимсаванна, марғзор, саза, шибляк, болиштакиҳо, дашт, биёбон ва петрофитон ҷудо мекунад.

Ҳолати омӯзиши гулсангҳо бошад, унвонҷӯ дар асоси маълумот оид ба гулсангҳои Тоҷикистон, ки дар тадқиқоти олимони дарҷ гардидаанд, аз корҳои илмии онҳо иқтибосҳои зиёдеро дар боби дуюм гирд овардааст.

Маводи омӯзиширо унвонҷӯ аз мавзӯҳои гуногуни қисми ҷанубии қаторкӯҳи Ҳисор ҷамъоварӣ намуда, шумораи гербарияи гулсангҳо ба 1350 адад рост меояд, ки муайякуни ва таҳлили муқоисавӣ бо истифода аз усулҳои умумӣ ва коэффитсиентҳои қабулшуда, дар боби сеюм оварда шудааст.

Дар асоси усулҳои ботаникӣ-географӣ, муқоисаи флористикӣ ва оморӣ-флористӣ таҳлили лихенофлора гузаронида шудааст.

Дар боби чоруми рисола диссертант рафти тадқиқотҳояшро вобаста ба вазифаҳои дар назди худ гузоштаро иҷро карда, таркиби намудӣ ва тартиб додани конспекти флораи гулсангҳо ва сатҳи бойигарии лихенофлора, таҳлили географӣ ва ареологии қисми ҷанубии қаторкӯҳи Ҳисор мавриди омӯзиш қарор додааст. Аз натиҷаҳои бадастовардаи муаллиф маълум гардидааст, ки гулсангҳои минтақаи мазкур ба 314 намуд, 20 зернамуд ва 5 шакл ҷудо гардиданд ва онҳо аз 72 авлод, 26 оила ва 8 тартиб иборатанд.

Унвонҷӯ барои таҳлили муқоисавӣ гулсангҳои қисми ҷанубии қаторкӯҳи Ҳисорро бо дигар қаторкӯҳи ҷумҳурӣ гузаронидааст, ки намудҳои минтақаи тадқиқотӣ ба намудҳои қаторкӯҳи Зарафшон 234 намуди ба ҳам монанд дорад.

Аз натиҷаҳои таҳлили ареали гузаронидашудаи унвонҷӯ бармеояд, ки лихенофлораи қисми ҷанубии қаторкӯҳи Ҳисор чун дигар флораҳои Голарктика пайдоиши гетрогенӣ доранд. Гулсангҳои типҳои ареалҳои минтақаи омӯзишӣ ба гурӯҳҳои арктоалпикӣ (9 намуд), гипоарктомонтанӣ (4 намуд), алпикӣ (1 намуд), неморалӣ (6 намуд), бореалӣ (3 намуд), монтанӣ (17 намуд), аридӣ (3 намуд) ва кӯҳию аридӣ (16 намуд) ҷудо мешаванд.

Дар боби панҷуми рисола бошад, диссертант экологияи гулсангҳои қисми ҷанубии қаторкӯҳи Ҳисорро мавриди омӯзиш қарор дода, 206 намудро

гулсангҳои эпилитӣ, 45 намудро гулсангҳои эпифитӣ, 12 намудро гулсангҳои эпигенӣ, 5 намудро гулсангҳои эпибриофитӣ, 6 намудро гулсангҳои муфтхӯр ва 40 намуди дигарашонро бошад гулсангҳои бисёрмуҳита ташкил медиҳанд.

Аз рӯйи омӯзиши унвонҷӯ бармеояд, ки дар қисми ҷанубии қаторкӯҳи Ҳисор гурӯҳи гулсангҳои пӯстлоҳӣ 188 намуд, гурӯҳи гулсангҳои баргмонанд 78 намуд, гурӯҳи гулсангҳои бутташакл 11 намуд, гулсангҳои пулакчамонанд, диморфӣ, паразитӣҳарсе дар якҷоягӣ 37 намудро ташкил доданд.

Ин натиҷаҳо шаҳодат медиҳанд, унвонҷӯ Бобоев Чурабой Абдусаломович дар сатҳи баланд вазифаҳои дар пеш гузоштаи худро иҷро намуда, таҳлилҳои аз нигоҳи илмӣ ва амалӣ асоснокро ба даст оварда, барои ҷимоя тайёр шудааст ва ҳамчун систематикӣ хуб дар таснифоти растаниҳои дараҷаи паст ба ҳисоб меравад.

Эродҳо оид ба баъзе камбудихои диссертатсия

Бо вучуди ин дар рисола баъзе камбудихо ба назар расид, ки дар тадқиқоти оянда ба инобат гирифтани онҳо аз аҳамият ҳолӣ нахоҳад буд. Аз ҷумла:

1. Дар кори диссертатсионӣ 161 адабиёт истифода шуда, 29 адади он ба забони хориҷӣ мебошад, ки шумораи адабиёти нави ватанӣ ва хориҷӣ вобаста аз имкониятҳои муосир ва дастрасӣ ба интернет хеле кам мебошад.
2. Дар диссертатсия баъзе хатогиҳои имлоӣ ва стилистикӣ, инчунин, дар руйхати номгӯи растаниҳо ба забони забони лотинӣ низ хатогиҳои имлоӣ дида мешавад.
3. Аз маълумотҳои истифодашуда бармеояд, ки калимаҳои “Систематика” ва “Таксономия” аз рӯи маъно аз ҳамдигар фарқ дорад, ҳоло он, ки ин калимаҳо синоним мебошанд.

Камбудихои баёншуда ҷузъӣ буда, арзиши илмӣ диссертатсияро кам намеkunанд. Унвонҷӯ вазифаҳои дар наздаш гузоштаро бомуваффақият иҷро кардааст.

Рисолаи номзадии унвонҷӯ Бобоев Чурабой Абдусаломович дар мавзӯи «Гулсангҳои қисми ҷанубии қаторкӯҳи Ҳисор», ки барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои биологӣ аз рӯйи ихтисоси 03.02.01 - Ботаника пешниҳод шудааст таъкиқоти баанълумрасида буда, дар сатҳи баланди илмӣ навишта шудааст.

Аз рӯйи муҳиммият, навғониҳои илмӣ ва аҳаммияти назариявӣ амалӣ доштани диссертатсия ба талаботи фасли 4-уми боби 10, банди 163-юми Низомномаи намунавӣ оид ба Шӯрои диссертатсионӣ (қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30. 06. 2021 № таҳти 267) тасдиқ гардидааст, ҷавобгӯ мебошад ва муаллифи он Бобоев Ҷурабой Абдусаломович барои ба даст овардани дараҷаи илмӣ номзади илмҳои биологӣ аз рӯйи ихтисоси 03.02.01- Ботаника сазовор аст.

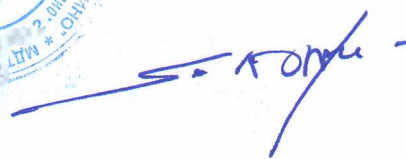
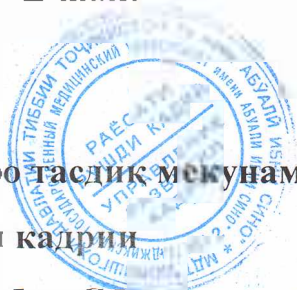
**Мудири кафедраи гистологияи
ДДТТ ба номи Абӯалӣ ибни Сино,
н.и.б., дотсент**

Ниятбеков Т.П.

**Нишонӣ:
734025, ш. Душанбе, хиёбони Рудаки-139
Тел.:+(992) 918 67 45 40; E-mail:
tohir-73@mail.ru**

**Имзои Т.П. Ниятбековро тасдиқ мекунам:
Сардори Раёсати рушди кадрини
ДДТТ ба номи Абӯалӣ ибни Сино**

Сафаров Б.И.

31.01.2023